

Prof. dr hab. Aldona Kubica

Bydgoszcz, 04.07.2023 r.

Katedra Rehabilitacji Kardiologicznej i Promocji Zdrowia

Wydział Nauk o Zdrowiu, Collegium Medicum w Bydgoszczy

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Justyny Stacherzak-Raczkowskiej
„Poznawcze uwarunkowania efektywności wsparcia rehabilitacji kardiologicznej u
pacjentów poddawanych pomostowaniu aortalno-wieńcowemu”
wykonanej pod kierunkiem prof. dr hab. Izabelli Uchmanowicz

W raporcie Narodowego Instytutu Zdrowie Publicznego z 2022 roku dotyczącym sytuacji zdrowotnej ludności Polski stwierdzono, że pomimo stopniowego zmniejszania natężenia umieralności z powodu chorób układu krążenia, pozostają one nadal główną przyczyną zgonów mieszkańców Polski. Prognozy na przyszłość wskazują, że wysoka zapadalność na choroby, których podłożem morfologicznym jest miażdżyca, w tym na chorobę wieńcową, będzie się nadal utrzymywać. Większość pacjentów z objawowym niedokrwieniem serca wymaga zabiegów rewaskularyzacyjnych. Pomimo dynamicznego rozwoju kardiologii interwencyjnej, znaczący odsetek chorych będzie wymagał rewaskularyzacji chirurgicznej, a w konsekwencji rehabilitacji, która stanowi standard postępowania medycznego u osób po operacji pomostowania aortalno-wieńcowego. Kompleksowa rehabilitacja kardiologiczna obejmuje somatyczne aspekty zdrowia, w tym zwiększanie wydolności fizycznej i samodzielności pacjentów, a ponadto uwzględniania sferę funkcjonowania psychicznego osób rehabilitowanych. Oceniana praca doktorska prezentuje złożoną analizę determinantów psychologicznej efektywności rehabilitacji kardiologicznej u pacjentów po pomostowaniu

aortalno-wieńcowym. Często niedoceniane konsekwencje stresu związanego z chorobą oraz leczeniem operacyjnym bywają bardziej dotkliwe niż dolegliwości somatyczne, dlatego badania dotyczące aspektów psychologicznych rehabilitacji kardiologicznej są nie tylko naukowo uzasadnione, ale także praktycznie niezwykle ważne.

Po krótkim wstępie prezentującym całość swojej rozprawy doktorskiej mgr Justyna Stacherzak-Raczkowska w dwóch kolejnych rozdziałach szeroko opisała zagadnienia związane z biopsychospołecznym modelem zdrowia i choroby w kontekście pacjentów poddawanych pomostowaniu aortalno-wieńcowemu, oraz problematykę umiejscowienia kontroli zdrowia i poczucia samoskuteczności jako poznawczych uwarunkowań zdrowia.

Głównym celem pracy była analizę relacji między wybranymi poznawczymi uwarunkowaniami zdrowia a psychologiczną efektywnością rehabilitacji kardiologicznej u pacjentów po pomostowaniu aortalno-wieńcowym. Cele szczegółowe obejmują:

- 1) Analizę dynamiki zmian psychologicznych w trakcie rehabilitacji;
- 2) Ocenę psychologicznej efektywności rehabilitacji;
- 3) Charakterystykę relacji między poziomem poczucia własnej skuteczności a zmiennymi z obszaru psychologicznej efektywności rehabilitacji;
- 4) Określenie, czy wyjściowy poziom poczucia własnej skuteczności wpływa na psychofizyczne korzyści wczesnej rehabilitacji kardiologicznej;
- 5) Charakterystykę relacji między umiejscowieniem kontroli zdrowia a zmiennymi z obszaru psychologicznej efektywności rehabilitacji;
- 6) Ocenę, czy umiejscowienie poczucia kontroli zdrowia wpływa na psychofizyczne korzyści wczesnej rehabilitacji kardiologicznej;
- 7) Ocenę czy dla efektów rehabilitacji korzystna jest określona konfiguracja poziomu poczucia własnej skuteczności i określonego umiejscowienia kontroli zdrowia;
- 8) Ocenę, czy poczucie własnej skuteczności pełni rolę mediatora w ewentualnych związkach umiejscowienia kontroli zdrowia z pozostałymi zmiennymi;
- 9) Ocenę związku pomiędzy dodatkowymi aktywnościami prozdrowotnymi a poziomem własnej skuteczności i umiejscowieniem kontroli zdrowia;

- 10) Ocena związku pomiędzy dodatkowymi aktywnościami prozdrowotnymi a psychologiczną efektywnością rehabilitacji;
- 11) Ocena, czy zaangażowanie w różne formy dodatkowych aktywności prozdrowotnych pełni pośredniczącą funkcję pomiędzy wyjściowym poziomem poczucia samoskuteczności a ogólną psychologiczną efektywnością rehabilitacji;
- 12) Ocena, czy udział w rehabilitacji modyfikuje poczucie samoskuteczności i umiejscowienie kontroli zdrowia pacjentów;
- 13) Badanie wpływu wybranych czynników proceduralnych na poziom aktywności i zmienne psychologiczne funkcjonowania pacjentów po pomostowaniu aortalno-wieńcowym.

Do badania włączono 152 osoby po zabiegu pomostowania aortalno-wieńcowego przebywających na oddziale w ramach 21-dniowego turnusu wczesnej rehabilitacji kardiologicznej w Dolnośląskim Centrum Chorób Serca im. Prof. Zbigniewa Religi Medinet Sp. z o.o. we Wrocławiu, w czasie od kwietnia 2019 do czerwca 2022 roku. Obliczenia przeprowadzono dla 101 pacjentów, dla których uzyskano komplet danych niezbędnych do analizy. Dobrze dobrana i precyzyjnie opisana metodologia badań opierała się o analizę następujących narzędzi kwestionariuszowych: Skala Uogólnionej Własnej Skuteczności (GSES), Wielowymiarowa Skala Umiejscowienia Kontroli Zdrowia (MHLC), Skala Oceny Psychologicznych Efektów Rehabilitacji (SOPER), Skala Satysfakcji z Życia (SWLS), Skala Akceptacji Choroby (AIS) oraz Inwentarz Stanu i Cechy Lęku (STAI). Ponadto dane gromadzono w oparciu o stworzoną na potrzeby badania metryczkę społeczno-demograficzną zawierającą także pytania związane z przeprowadzonym zabiegiem, skalę do oceny stopnia zadowolenia z własnego stanu zdrowia oraz kwestionariusz monitorowania wskaźników dodatkowych aktywności prozdrowotnych. Opis metodologii uzupełnia opis zastosowanych metod statystycznych.

Rozpoczynając bardzo rozbudowany opis wyników Doktorantka zaprezentowała charakterystykę osób włączonych do badania w postaci czytelnej tabeli. W dalszej części

wyników Autorka raportuje wyniki badań opartych o zastosowane kwestionariusze, a dalej pogłębia analizę o wyniki zależności pomiędzy wynikami tych badań. Z uwagi na bardzo duży zakres prezentowanych wyników badań cennym – porządkującym uzupełnieniem tego rozdziału jest podsumowanie odnoszące uzyskane wyniki do wcześniej zdefiniowanych hipotez badawczych.

Bardzo rozbudowana dyskusja podsumowuje uzyskane wyniki w kontekście danych z piśmiennictwa. Wnikliwa analiza bogatych i niezwykle wartościowych wyników badań pozwoliła Autorce na poczynienie szeregu oryginalnych spostrzeżeń, które wzbogacają wiedzę dotyczącą złożonych zależności pomiędzy poznawczymi uwarunkowaniami zdrowia a psychologiczną efektywnością rehabilitacji kardiologicznej u pacjentów po pomostowaniu aortalno-wieńcowym. Dyskusję uzupełnia krytyczna ocena ograniczeń przeprowadzonych badań oraz podsumowanie, w którym doktorantka omawia implikacje kliniczne uzyskanych wyników i proponuje pola dalszych badań.

Wnioski wyprowadzone z pracy odpowiadają celom i znajdują odzwierciedlenie w uzyskanych wynikach.

Przedstawiona mi do recenzji praca pod względem redakcyjnym jest wykonana poprawnie. Nie budzi istotnych zastrzeżeń formalnych, językowych oraz interpunkcyjnych. Struktura pracy jest typowa dla dysertacji doktorskich. Piśmiennictwo w liczbie 351 pozycji zostało przez Doktorantkę umiejętnie dobrane i właściwie wykorzystane.

Ta niewątpliwie wartościowa praca nie jest jednak wolna od pewnych mankamentów. Spis treści pracy jest mało przejrzysty – numeracja obejmuje tylko niektóre rozdziały. Wstęp prezentujący strukturę pracy jest wyłączony z numeracji, a dwa pierwsze numerowane rozdziały stanowią pogładowe opracowanie zagadnień stanowiących podstawę i uzasadnienie zaplanowanych badań, zatem faktycznie są wstępem. Także wnioski, stanowiące podsumowanie całości pracy są wyłączone z numeracji. Niezrozumiałym jest cel anonimowego przeprowadzania badań, skoro pacjenci uczestniczyli w rehabilitacji, która powinna być personalizowana oraz wyrażali świadomą zgodę, która nie może być anonimowa.

Brak logicznego uzasadnienia do definiowania kryteriów wyłączenia poprzez negację kryteriów włączenia. Praca w wielu miejscach jest napisana trudnym dla czytelnika językiem. Niektóre bardzo długie, wielokrotnie złożone zdania stają się zrozumiałe dla czytelnika dopiero po kilkukrotnym przeczytaniu. W rozdziale Wyniki nieuzasadnione jest powtarzanie w tekście treści prezentowanych w tabelach. Wymienione drobne usterki mogą być łatwo skorygowane i nie umniejszają wyjątkowej wartości ocenianej pracy.

Podsumowując moją recenzję stwierdzam, że temat rozprawy doktorskiej jest interesujący o dużym znaczeniu praktycznym, szczególnie w kontekście częstości występowania choroby wieńcowej wymagającej chirurgicznej rewaskularyzacji serca. Doktorantka dowiodła umiejętności formułowania hipotez i rozwiązywania problemów naukowych.

Oceniana dysertacja doktorska spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.).

Wnoszę zatem, do Wysokiej Rady Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu o dopuszczenie mgr Justyny Stacherzak-Raczkowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Jednocześnie, z uwagi na wyjątkową wartość naukową i praktyczną przeprowadzonych badań wnioskuję o wyróżnienie ocenianej rozprawy doktorskiej.

Bydgoszcz, dnia 04 lipca 2023

Prof. dr hab. Aldona Kubica